

МОВНА ІНТЕГРАЦІЯ МІГРАНТІВ

УДК 811-054.7(4-15)

МОВНА ІНТЕГРАЦІЯ МІГРАНТІВ: НА ПРИКЛАДІ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Загоруйко Л. О., Гут Н. В.

l.zagoruiko@udpu.edu.ua, n.gut@udpu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0003-4250-3688>; <https://orcid.org/0000-0002-0170-8006>

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Дата надходження 24.05.2020. Рекомендовано до друку 24.06.2020.

Анотація. Представлене дослідження є спробою простежити взаємозв'язок між мовою походження й інтеграцією дорослих мігрантів у приймаюче суспільство. На основі останніх публікацій розглянуто дискусію щодо офіційної інституціоналізації рідних мов мігрантів у країнах Західної Європи. Вказано, що мовна політика саме в цих країнах досить неоднорідна та варіюється від визначення єдиної офіційної мови та її законодавчого захисту до надання мовних прав національним меншинам та співіснування кількох офіційних мов. Проаналізовано особливості мовної інтеграції дорослих іммігрантів, яка часто розглядається як обов'язкова вимога для проживання у приймаючій країні, політику мовної асиміляції й форми лінгвістичної інтеграції, що безпосередньо залежать від цілей і потреб мігрантів, а також суб'єктивної оцінки щодо адаптації до нової мови. Наголошується на таких важливих елементах забезпечення мовної підготовки, як інформування про особливості приймаючого суспільства, сприяння мотивації до вивчення та подальшого вдосконалення мови приймаючої країни, а також акцентування рідних мов мігрантів при роботі в групах на мовних курсах.

Ключові слова: мова походження, мова приймаючої країни, мігранти, інтеграція в суспільство, мовна підготовка, міжкультурний підхід.

Загоруйко Л. А., Гут Н. В. Уманский государственный университет имени Павла Тычины

Языковая интеграция мигрантов: на примере стран Западной Европы

Аннотация. Данное исследование является попыткой проследить взаимосвязь между языком происхождения и интеграцией взрослых мигрантов в принимающее общество. На основе последних публикаций рассмотрены дискуссии об официальной институционализации родных языков мигрантов в странах Западной Европы. Отмечено, что языковая политика именно в этих странах весьма неоднородна и варьируется от определения единого официального языка и его законодательной защиты до предоставления языковых прав национальным меньшинствам и сосуществования нескольких официальных языков. Проанализированы особенности языковой интеграции взрослых иммигрантов, которая рассматривается как обязательное требование для проживания в принимающей стране, политика языковой ассимиляции и формы лингвистической интеграции, напрямую зависящее от целей и потребностей мигрантов, а также субъективной оценки адаптации к новому языку. Статья акцентирует внимание на таких элементах обеспечения языковой подготовки, как информирование об особенностях принимающего общества, развитие мотивации к изучению и дальнейшему совершенствованию языка принимающей страны, а также определение той важной роли, которую родные языки мигрантов играют при работе в группах на языковых курсах.

Ключевые слова: родной язык, язык принимающей страны, мигранты, интеграция в общество, языковая подготовка, межкультурный подход.

Zagoruiko L., Gut N. Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

The language integration of migrants: Western Europe experiences

Abstract. Introduction. The language of the country of origin is stated to create a person's social and cultural differences. Learning a new language can be rather significant for integration, but also can affect the self-identification

of the individual. The latest publications concerned with discussions on the official institutionalization of migrants' native languages in Western European countries are considered. It is pointed out that the language policy in those countries is very heterogeneous and varies from the definition of a single official language and its legal protection to the granting of language rights to national minorities and the coexistence of several official languages. The purpose of the study is to determine the relationship between the language of origin and the integration of adult migrants into the host society on the example of Western European countries. **Methods.** While collecting the data for this study, some general scientific methods (analysis and synthesis, systematization, generalization), and comparative methods have been used. **Results.** The analysed peculiarities of the language integration of adult migrants stated that it is considered as a mandatory requirement for living in the host country. The policy of language assimilation and forms of linguistic integration directly depend on the goals and needs of migrants, as well as the subjective assessment of adaptation to a new language. **Conclusions.** The analysis of the migrants' language integration showed the necessity to provide language training through showing main characteristics of the host society, developing motivation to study and to further improve the language of the host society, as well as determining the critical role migrants' native languages can play when being used in groups at language courses.

Key words: native language, language of the host country, migrants, integration into society, language training, intercultural approach.

Постановка проблеми. Поява представників іншої культури в приймаючому суспільстві викликає докорінні зміни в етнічних, мовних, релігійних й інших сферах цього ж суспільства. Більше того, переміщення людей є одним з головних факторів, що збільшують культурну “різноманітність” націй. Тобто, густонаселені міста у розвинених країнах стають відображенням глобальної демографічної картини, представляючи весь світ в одній конкретній країні і навіть в одному місті.

Дослідження свідчать, що в сучасному світі змінюються погляди на трактування самого поняття “інтеграція”, акцент у визначенні якого від функціонування суспільства як єдиного цілого зміщується на різні форми співіснування національних меншин і корінного населення певної країни, забезпечення рівності в можливостях, правах й обов’язках щодо участі в суспільному житті. Крім того, державна політика щодо іммігрантів у кожній країні постійно видозмінюється, що сприяє ситуації, коли з’являються змішані моделі інтеграції іммігрантів у приймаючому суспільстві, які базуються, однак, на принципах класичних ліберальної, комунітарної (колективістської) чи реляційної моделей (Риндзак, 2014, с. 75).

Мовний аспект інтеграційних процесів часто недооцінюють, але опанування мови приймаючої країни нерідко стає ключовим елементом у входженні до суспільства на всіх рівнях (економічному, соціальному, культурному), особливо у випадках довгострокового перебування. З іншого боку, мова країни походження відіграє важливу роль у створенні соціальних і культурних відмінностей. Таким чином, вивчення й уживання нової мови (мови приймаючого суспільства), або використання мігрантом інших мов, якими він володіє, має не тільки практичне значення, але й може запустити процеси, що впливатимуть на самоідентифікацію особистості (Council of Europe, n.d.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазвичай мова мігрантів аналізується в контексті диференційованого впливу початкового рівня володіння мовою, а також структурної та соціальної інтеграції для груп, які різняться за способом вивчення іноземної мови (Braun, 2010). Також предметом досліджень часто є вплив рівня володіння мовою країни міграції на працевлаштування. Тут, як правило, йдеться про взаємозв’язок зайнятості мігранта й економічних і соціальних аспектів його інтеграції. Чим вищий рівень володіння мовою, тим краща позиція на ринку праці, що безпосередньо впливає на соціалізацію в приймаючому суспільстві (Rutter, 2015; Brell et al, 2020; Nohl et al., 2014; Clark & Drinkwater, 2008).

Проблеми, пов’язані із міграційними тенденціями в країнах Європи, є частиною багатьох наукових проєктів. Так, у рамках SCIP (“Socio-cultural Integration Processes Among New Immigrants

in Europe”) було опитано близько 8000 мігрантів в чотирьох європейських країнах одразу після їх прибуття та через півтора року проживання в цих країнах. Мета проєкту полягала в тому, щоб отримати повнішу картину інтеграційних процесів в Європі й ролі індивідуальних відмінностей, групових характеристик і контекстів реєпції (Causes and Consequences of Socio-Cultural Integration Processes among New Immigrants in Europe (Info), 2020). Неформальне навчання мігрантів також сприяє їхній швидкій інтеграції у приймаюче суспільство. Одним із його аспектів є використання мобільних ресурсів для здобуття освіти за межами закладу освіти. Цікавими для нашого дослідження є проєкти MASELTOV і SALSА. Обидва передбачають розроблення інструментарію для смартфонів і планшетів, який пропонує мігрантам уроки мови приймаючої країни, що, в свою чергу, допоможе соціалізуватися через взаємодію на форумах чи у мобільних додатках (Загоруйко & Плотніков, 2019, с. 82).

Огляд наукової літератури з досліджуваної теми уможливує підсумок, що увага науковців зосереджувалася швидше на тому, як мігранти справляються з мовними вимогами й очікуваннями приймаючого суспільства, а у випадку дітей – з двомовністю, а також на викликах, з якими стикаються держави та їхні інститути у зв’язку зі зростаючим мовним розмаїттям (Spencer 2004; Awumbila, 2018). Дискусії щодо надання обов’язкових або необов’язкових мовних курсів є одними з найгарячіших у європейських дискурсах, що аналізують мовне різноманіття, а тестування мовних навичок мігрантів стає дедалі важливішим на кожному етапі життєвого циклу, починаючи від дитини в дитячому садку до дорослого, який подає заяву на громадянство чи постійне місце проживання (Vertovec, 2006).

Питання набуття лінгвістичних компетентностей через доступність до освітніх ресурсів, необхідних зростаючій кількості мігрантів, обговорювалися у численних публікаціях. Зокрема, цікавою для нашого дослідження є доповідь “Освіта для всіх” (Education for All, 1985), у якій усебічно розглядалися питання, пов’язані із внутрішніми й зовнішніми труднощами в освіті мігрантів. Підкреслюється, що проблема полягала не лише у доступі мігрантів до освіти, але й у самій шкільній системі та системі освіти загалом. Це питання порушувалося й в інших контекстах, де дослідники вказували на “інституціоналізоване дублювання нерівностей”, що унеможливлювало здобуття освіти мігрантами (Radtke & Gomolla, 2002). Однак більш “збалансоване” розуміння бар’єрів і труднощів мовної й освітньої інтеграції не може нівелювати більшість проблем у цій сфері, а отже, зазначені питання ще й досі залишаються актуальними для дослідження.

Мета статті – простежити взаємозв’язок між мовою походження й інтеграцією дорослих мігрантів у приймаюче суспільство на прикладі країн Західної Європи.

Основні результати дослідження. Міграційна криза в Європі розпочалася в 2015 році, коли в країни Європейського Союзу в пошуках притулку попрямував масштабний потік біженців і мігрантів, проникаючи на європейський континент через Середземне море, а також територію Південно-Східної Європи. Основними регіонами-постачальниками мігрантів стали Західна і Південна Азія, Африка та Західні Балкани. Оскільки країни Західної Європи прийняли найбільше мігрантів і саме в цих країнах найкраще прописана міграційна політика на законодавчому рівні, то предметом нашого дослідження стала мовна інтеграція дорослих мігрантів саме в цих країнах.

Незалежно від кордонів, існують значні географічні закономірності в сприйнятті релігії, національної ідентичності й ключових соціальних проблем, а наукові джерела не подають чіткого окреслення меж Центральної, Східної та Західної Європи. У своєму дослідженні керуємося визначенням ООН, де Західна Європа складається з дев’яти країн: Австрії, Бельгії, Франції, Німеччини, Ліхтенштейну, Люксембургу, Монако, Нідерландів і Швейцарії (World Atlas, n.d). Мовна політика цих країн є досить неоднорідною, варіюється від визначення єдиної офіційної мови та її законодавчого захисту (Німеччина, Франція), надання мовних прав

національним меншинам і співіснування кількох офіційних мов (Швейцарія) до традиційного використання національної мови в усіх державних інституціях (Нідерланди). Незважаючи на всі позитивні ініціативи на європейському рівні, мови мігрантів, однак, є найменш визнаними, захищеними і впровадженими (Британська Рада, 2012).

Таблиця 1

Мови мігрантів у країнах Західної Європи (складено авторами на основі BBC, n.d.)

Країна	Офіційна мова	Мови мігрантів
Німеччина	німецька (96%)	турецька (1,8%), курдська (0,3%).
Австрія	німецька (98%)	
Бельгія	французька, нідерландська, німецька	італійська, іспанська, грецька, арабська, турецька
Франція	французька (88%)	арабська (1,7%), антильська франко-креольська
Ліхтенштейн	Німецька	
Монако	французька (58%), лігурійський діалект (17%), окситанський діалект (15%)	
Люксембург	французька, німецька	
Нідерланди	нідерландська (90%)	турецька (0,6%), арабська (0,6%),
Швейцарія	німецька (63%), французька (20%), італійська (8%), румунська (1%)	

Питання офіційної інституціоналізації рідних мов мігрантів не є новими. В освітніх дискурсах домінували протилежні погляди на культурні й мовні відмінності, що представляли інші мови як перешкоду, а не ресурс. Критика щодо односторонньої спрямованості на мовні компетентності офіційних мов, що сприймалися запорукою успішної інтеграції (Reich, 2001), сприяла розвитку ідей міжкультурної педагогіки, яка прагне подолати культурні й мовні відмінності та зосереджується на більш відкритому підході, який забезпечує можливість діяти в багатомовному контексті в повсякденному житті (Vertoves, 2006). Однак впровадження мов мігрантів у систему дошкільної та середньої освіти приймаючих країн, зазвичай, не набуває масового характеру. Швейцарія, наприклад, пропонує програми для дітей дошкільного віку для опанування їхніх рідних мов і культур, які фінансуються державними, регіональними чи місцевими фондами. В Австрії, Франції та Швейцарії впроваджується вивчення мов мігрантів на рівні початкової школи як у межах шкільних годин, так і в позаурочний час. Такі заняття можуть повністю фінансуватися державою (Австрія, Нідерланди) або підтримуються країною походження чи асоціаціями мігрантів (Франція, Швейцарія) (Британська Рада, 2012).

Щодо мовної інтеграції дорослих іммігрантів, то обов'язковою вимогою для проживання у приймаючій країні стало відвідування мовних курсів. У той час, як деякі європейські країни запровадили такі формальні мовні й інтеграційні програми для нових мігрантів (наприклад, Нідерланди, Німеччина, Австрія), інші включили заходи з інтеграції в завдання державних служб (Spencer, 2004; Westin, 2000) чи недержавних організацій, які працюють з такою категорією населення (Cingolani, 2004). Політика мовної асиміляції є виправданою лише тоді, коли передбачає конвергенцію державних і приватних інтересів самих мігрантів. З цієї точки зору, мовні курси можуть сприяти довгостроковим цілям мігрантів у зростаючій мобільності, на відміну від короткострокових цілей в отриманні некваліфікованої роботи. Незалежно від того, чи є мовні курси обов'язковими чи необов'язковими, питання щодо їхнього змісту, засвоєння основних мовних навичок, необхідних для повсякденного життя, сприяння грамотності тих, хто навчається, є важливими та виникають у всіх національних контекстах (Vauböck, 2003; Mehlem & Maas, 2003).

Лінгвістична інтеграція мігрантів, які говорять на мовах, відмінних від мови приймаючого суспільства, є несиметричним і нерівномірним процесом, оскільки мови не лише мають комунікативну цінність, але й відіграють вирішальну роль у тому, як ми сприймаємо світ, слугуючи маркерами індивідуальної й колективної ідентичності. З одного боку, члени приймаючого суспільства можуть відчувати хвилювання за свою національну самотність. Вони вважають, що мови мігрантів “засмічують” їхню рідну мову. Населенню приймаючої країни складно прийняти розвиток нової форми мовного різноманіття, яка поступово витісняє традиційну різноманітність мов в їхній рідній країні (регіональні мови й мови національних меншин), сумніви іноді висловлюються навіть на рахунок тих мов, на яких мігранти не говорять. З іншого боку, мігранти побоюються, що мова, яку їм належить вивчити, витіснить мови, які вони знали до цього (включаючи їхню рідну мову), що призведе до втрати відчуття приналежності до рідної культури. Незважаючи на те, що незнання мови приймаючого суспільства може викликати проблеми через нездатність доступно висловити свої думки, вивчення нової мови теж впливатиме на уразливість індивіда в новому суспільстві, сприяючи втраті культурної унікальності (Council of Europe, n.d.).

У країнах Західної Європи, таких як Франція, Швейцарія та Бельгія, ставлення держави до мов мігрантів сформовано попередніми політичними ініціативами й ідеологіями щодо мов регіональних меншин, коли дискусії стосувалися переважно мов корінних меншин й обговорювалося, чи інші мови, крім домінувальної, є частиною нації, чи вони “фрагментують” державу (Martiniello, 2004). Тому, ще до збільшення мовної різноманітності через імміграцію, більшість європейських країн визнали мови регіональних меншин, а деякі форми дво- й багатомовності були прийняті як частина національної єдності. Проблема політики визнання мови полягає в тому, що вона часто не приводить до збереження мов меншин (Digim & Auer, 2004). Вважаємо, що рідні мови мігрантів можуть зазнавати утисків і придушення націоналістичною політикою приймаючої країни.

Відтак, проект “Лінгвістична інтеграція дорослих мігрантів” (Council of Europe, n.d.), створений Радою Європи для допомоги державам-членам у перегляді чинної й розробленні узгодженої й ефективної політики в галузі мовного різноманіття, визначає три форми лінгвістичної інтеграції, які безпосередньо залежать від цілей і потреб мігрантів, а також суб’єктивної оцінки щодо адаптації до нової мови:

1. Слабка інтеграція мов у репертуар, коли наявні мовні ресурси нерівномірно розподілено в мовному репертуарі людини, існує недостатньо знань для легкого і швидкого вирішення комунікативних ситуацій. Процес комунікації найчастіше вимагає втручання третіх осіб, а успіх залежить значною мірою від мотивації щодо вивчення нової мови. Мігранти вважають свій мовний репертуар неефективним, він для них є причиною затримок, наприклад, у працевлаштуванні й інших неприємних ситуацій. Через лінгвістичні труднощі вони можуть бути “виключені” із суспільства, яке говорить мовою приймаючої країни.

2. Функціональна інтеграція мов у репертуар, коли мовних ресурсів (мови більшості) достатньо для успішної комунікації в різних соціальних і професійних ситуаціях. Такий рівень володіння мовою означає, що більшість мовних актів будуть успішними, а окремі помилки можуть бути непомітними для тих, хто говорить, якщо вони зацікавлені більше в ефективності спілкування, ніж в дотриманні правил мови приймаючого суспільства.

3. Інтеграція мов у репертуар, коли мігранти опановують мову приймаючої країни, яка згодом займає місце на одному рівні з уже відомими їм мовами. В цьому разі практично відсутні проблеми зі спілкуванням, рідна мова мігрантів вже не є єдиним способом самовираження і самоствердження особистості, а отже, вони з легкістю переходять з однієї мови на іншу залежно від ситуації.

Ці форми лінгвістичної інтеграції та їхні варіанти містять безліч комбінацій для вибору інтеграції, зручної для дорослих мігрантів:

– Мігранти вирішують не міняти свій мовний репертуар, тобто систематично не вивчати мову приймаючого суспільства. Вони можуть впоратися з труднощами, що виникають через нестачу знань загальноприйнятої в країні мови, особливо якщо більшу частину часу вони перебувають серед людей, які говорять їхньою рідною мовою.

– Мігранти хочуть змінити свій мовний репертуар, але не можуть цього зробити через брак часу, впевненості в собі тощо. Це викликає у них психологічний і соціальний дискомфорт.

– Мігранти хочуть адаптувати свій мовний репертуар для певних потреб, але не прагнуть до повного дотримання мовних норм нової мови. В цьому разі виникає акцент, деякі культурні комунікативні звички переносяться в нову мову тощо. Таким чином, рідна мова залишається засобом для самовираження.

– Мігранти прагнуть адаптувати свій мовний репертуар під функціональні потреби, поєднуючи дві мови (рідну та нову) для самовираження.

– Мігранти прагнуть адаптувати свій мовний репертуар, щоб досягти “мовної натуралізації”. Рідна мова повністю зникає з ужитку і не передається наступним поколінням. Самовираження і самоствердження особистості відбуваються через мову приймаючої країни (Beacco et al., 2014, с. 30).

У будь-якому разі той факт, що мігранти можуть вибрати будь-який з варіантів мовної адаптації, означає, що мають бути використані всі засоби і можливості для того, щоб вислухати їх і укласти для них індивідуальний курс вивчення мови. Нещодавні дослідження (European Migrant Advisory Board, 2019) підтверджують, що 81% мігрантів на сьогодні стурбовані якістю мовних курсів, прагнуть до поліпшення їхнього змісту відповідно до їхніх потреб. Якщо йдеться про мовну свободу, демократія повинна гарантувати мігрантам право користуватися власною мовою як у приватній, так і в державній сферах. Мігранти повинні мати право використовувати свої мови не лише у магазині, рекламі, приватних друкованих або аудіовізуальних медіа, а й як засіб навчання в приватних школах. Для новоприбулих мігрантів коригування мовних відмінностей часто доцільніше, ніж засвоєння однієї з офіційних мов. Особливо в інституційних середовищах, де вони відчувають стрес, наприклад, у лікарнях чи поліцейських дільницях, спілкування між іммігрантами й працівниками цих установ повинно заохочуватися, наприклад, через послуги з перекладу, двомовні форми та картки для голосування, а також презентацію інформації мовами мігрантів (Вауцск, 2003). З іншого боку, зосередженість на матеріальному забезпеченні своїх сімей заважає багатьом вкладати гроші у вивчення мови. Це особливо поширена проблема серед європейських трудових мігрантів, які навіть після більш ніж 30-ти років життя в країні перебування все ще мають труднощі у використанні офіційної мови країни проживання.

Щоб запобігти політиці, яка звинувачує мігрантів у недостатній інтеграції, державні установи організують курси вивчення мов. Пояснити мігрантам наслідки їхнього вибору і дати зрозуміти, що міграція включає процес адаптації особистості, пов'язаний зі зміною багатьох аспектів, коли людині доводиться ставати більш гнучкою і підлаштовуватися під нове життя в нових умовах, має стати основною метою таких програм. Так, одним із яскравих прикладів можуть бути курси, запропоновані Британською Радою (n.d.). Вони зорієнтовані на всіх, хто працює з мігрантами та біженцями в галузі освіти. Тут можна перейняти позитивний досвід викладачів у процесі навчання мігрантів будь-якого віку. Незалежно від того, чи особа викладає мову, іншу дисципліну, або є волонтером, що працює в сфері освіти мігрантів і біженців, курси пропонують нові ідеї та стратегії, які можна використовувати для кращого розуміння своїх учнів, беручи до уваги їхню культуру та залучаючи мови, якими вони володіють. Саме це сприяє створенню інклюзивних класів і розвитку впевненості учнів.

Крім технічних характеристик курсів і тестів, які покликані задовольнити потреби мігрантів та дати їм гарну освіту і підготовку, також важливо регулярно оцінювати й перевіряти загальну якість умов, в яких здійснюється процес навчання. Наприклад, наявність необхідної кваліфікації у викладачів або актуальність навчальних ресурсів, зовнішній аудит програм мовної підготовки, опитування учнів й інших зацікавлених сторін (наприклад, роботодавців) і загальне оцінювання результатів навчання. Такі механізми моніторингу та гарантії якості є важливою частиною здійснення мовної підготовки такого роду і оцінювання її діяльності. Так, учасники нещодавнього опитування у Німеччині вказували, що доступ до інформації, яка може бути важлива для вибору мовних курсів, надається лише кількома мовами. Всі респонденти фокус-групи в Нідерландах підтверджують думку, що муніципалітети повинні надавати таку інформацію рідною мовою, особливо в перший рік їх прибуття. Наразі вони отримують офіційні листи про можливості інтеграції лише нідерландською мовою (European Migrant Advisory Board, 2019, с. 15).

Отже, забезпечення мовної підготовки має включати такі важливі елементи, як надання значення рідним мовам мігрантів при роботі в групах, в тому числі і для того, щоб допомогти їм зберегти ці мови та передати наступним поколінням; інформування про особливості приймаючого суспільства, про його структуру, культурні й соціальні відмінності з метою навчити мігрантів, як правильно на них реагувати; забезпечення мотивації й інтересу до вивчення та подальшого вдосконалення мови приймаючого суспільства (Council of Europe, n.d.). Крім того, на ставлення до таких мовних курсів впливає попередній досвід мігрантів, зокрема особливості їхньої професійної підготовки, наявність середньої та вищої освіти, а також мовного репертуару, який включає вивчення іноземних мов, якщо слід зважати на схожість між мовою походження та мовою країни перебування. Програми мовних курсів, які не враховують цих факторів чи різноманітності контекстів, навряд чи будуть ефективними, а мовна політика варті витрачених зусиль і коштів. Те, що на покращення мовних навичок мігрантів впливають певні стимули, а також передміграційний рівень володіння мовою та постміграційний вплив, який трактується з точки зору використання мови країни перебування в різних контекстах, підтверджують результати Проекту, який розглядав вивчення мови до і після міграції, враховуючи економічні й неекономічні стимули, а також ефективність навчання (Kristen et al, 2016). Нарешті, слід розуміти, що бездоганне знання нової для мігранта мови не завжди є запорукою успішної інтеграції (Beacco et al., 2014, С.17). В цьому разі важливішими є засвоєння основних цінностей приймаючого суспільства, оскільки саме це сприяє соціальній згуртованості й ефективній інтеграції.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Таким чином, мовна різноманітність відіграла важливу роль у встановленні мультикультуралізму. Країни Західної Європи, які першими зіткнулися з міграційними потоками та в яких на сьогодні найкраще прописано міграційну політику на законодавчому рівні, все ж не можуть уникнути низки проблем, пов'язаних з мовною інтеграцією новоприбулих мігрантів, оскільки мовні компетентності цих мігрантів часто використовуються для підтвердження вдалого чи невдалого входження у приймаюче суспільство. Проте не лише мова або мови країни, в яку мігранти прагнуть інтегруватися, а й мови, які вже є частиною індивідуального мовного репертуару, формують їхню ідентичність як активних, демократичних громадян. Міжкультурний підхід до викладання мови приймаючого суспільства сприяє тому, що мови країн походження стають інструментами інклюзії, об'єднуючи, а не розділяючи людей. Отже, інтеграція повинна оцінюватися не тільки з точки зору загального знання мови приймаючої країни й успіхів у її вивченні, а й з урахуванням мовного репертуару кожного окремого мігранта, а також надання важливості тим мовам, які його складають. Відтак, перспективами подальших розвідок можуть стати дослідження рівня володіння іноземними мовами до прибуття в країну призначення, а також того місця, яке відводиться цим мовам у репертуарі мігрантів.

ЛІТЕРАТУРА

- Британська Рада (2012). *Багатомовна Європа: тенденції у політиці і практиці мультилінгвізму в Європі*. Київ: Ленвіт
- Загоруйко, Л., Плотніков, Є. (2019). Мобільне навчання мігрантів: проекти підтримки. *Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції* (с. 81-83). Чернігів.
- Риндзак, О. (2014). Моделі політики інтеграції мігрантів у приймаюче суспільство. *Економіка та держава*, 11, 72-75.
- Awumbila, M., Badasu, D., & Teye, J. (Eds.). (2018). *Migration in a Globalizing World: Perspectives from Ghana*. Legon-Accra, Ghana: Sub-Saharan.
- Bauböck, R. (2003). Public Culture in Societies of Immigration. In R. Sackmann, T. Faist, and B. Peters (Eds.), *Identity and Integration. Migrants in Western Europe* (pp. 37-57). Ashgate: Avebury.
- BBC. (n.d.) Languages Across Europe. Website. Retrieved from http://www.bbc.co.uk/languages/european_languages/countries/switzerland.shtml
- Beacco J.-C., Little, D., Hedges, Ch. (2014). *Linguistic Integration of Adult Migrants* (Guide to Policy Development and Implementation). Council of Europe.
- Braun, M. (2010). Foreign Language Proficiency of Intra-European Migrants: A Multilevel Analysis. *European Sociological Review*, 26(5), 603-617.
- Brell, C., Dustmann, C., & Preston, I. (2020). The Labor Market Integration of Refugee Migrants in High-Income Countries. *The Journal of Economic Perspectives*, 34(1), 94-121. doi: 10.2307/26873531
- British Council (n.d.). *Migrants and Refugees in Education: A Toolkit for Teachers*. Retrieved from <https://www.futurelearn.com/courses/migrants-and-refugees-in-education>
- Causes and Consequences of Socio-Cultural Integration Processes among New Immigrants in Europe (Info) (2020). Project description. Retrieved from <https://www.uni-goettingen.de/de/153336.html>
- Cingolani, P. (2004). The Amazing Familiarity of the City. Places, Journeys and Discourses of Nigerian Migrants in Turin and Their Transnational Connections. *Conference: Pathways of Immigration in Europe*, Universita di Trento.
- Clark, K., & Drinkwater, S. (2008). The labour-market performance of recent migrants. *Oxford Review of Economic Policy*, 24(3), 495-516.
- Council of Europe. (n.d). *Linguistic Integration of Adult Migrants*. Strasbourg. Retrieved from <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680494487>
- Dirim, I. & Auer, P. (2004). *Türkisch sprechen nicht nur die Türken – über die Unschärfebeziehung zwischen Sprache und Ethnie in Deutschland*. Berlin: de Gruyter.
- Education for All (1985). *The Report of the Committee of Inquiry into the Education of Children from Ethnic Minority Groups*. London: Her Majesty's Stationary Office. Retrieved from <http://www.educationengland.org.uk/documents/swann/swann1985.html#00>
- European Migrant Advisory Board. (2019). *Ask the People (a Consultation of Migrants and Refugees)*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/futurium/en/inclusion-migrants-and-refugees/ask-people-consultation-report-european-migrant-advisory-board>
- Gomolla, M. & Radtke, F. (2002). *Institutionelle Diskriminierung. Die Herstellung ethnischer Differenz in der Schule*. Opladen: Leske & Budrich.
- Kristen, C., Mühlau, P., & Schacht, D. (2016). Language acquisition of recently arrived immigrants in England, Germany, Ireland, and the Netherlands. *Ethnicities*, 16(2), 180-212. <https://doi.org/10.1177/1468796815616157>
- Martiniello, M. (2004). The Many Dimensions of Belgian Diversity. *Diversité Canadienne*, 3, 43-46.
- Mehlem, U., & U. Maas (2003). Schriftkulturelle Ressourcen und Barrieren bei marokkanischen Kindern in Deutschland. Vol. I. *IMIS. Materialien zur Migrationsforschung*. Osnabrück.

- Nohl, A., Schittenhelm, K., Schmidtke, O., & Weiß, A. (2014). Highly Skilled Migrants: A Puzzling Socioeconomic Reality and a Challenge to Migration Research. In *Work in Transition: Cultural Capital and Highly Skilled Migrants' Passages into the Labour Market* (pp. 3-22). Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press.
- Reich, H. (2001). Sprache und Integration. In K. Bade (Ed.), *Integration und Illegalität in Deutschland* (pp. 41-50). Osnabrück: Rat für Migration e. V.
- Rutter, J. (2015). *Moving up and getting on: Migration, integration and social cohesion in the UK*. Bristol, UK; Chicago, IL, USA: Bristol University Press. doi:10.2307/j.ctt1t892bv
- Spencer, S. 2004. *The Politics of Migration: Managing Opportunity, Conflict and Change*. Oxford: Blackwell.
- Vertovec, S., & Wessendorf, S. (2006). Cultural, Religious and Linguistic Diversity in Europe: An Overview of Issues and Trends. In Penninx R., Berger M., & Kraal K. (Eds.), *The Dynamics of International Migration and Settlement in Europe: A State of the Art* (pp. 171-200). Amsterdam: Amsterdam University Press. doi:10.2307/j.ctt45kdw5.9
- Westin, C. (2000). The effectiveness of settlement and integration policies towards immigrants and their descendants in Sweden. *International Migration Papers* 34. Geneva: ILO.
- World Atlas (n.d) *Europe Countries And Regions*. Website. Retrieved from <https://www.worldatlas.com/articles/the-four-european-regions-as-defined-by-the-united-nations-geoscheme-for-europe.html>

REFERENCES

- British Council. (2012). Bagatomovna Jevropa: tendencii u polityci i praktyci mul'tylingvizmu v Jevropi [Multilingual Europe: tendencies in policy and practice of multilinguism in Europe]. Kyiv: Lenvit.
- Ryndzak, O. (2014). Modeli polityky intehratsiyi mihrantiv u pryymayuचे suspilstvo [Policy models of migrants' integration in the host society]. *Ekonomika ta derzhava, 11*, 72-75.
- Zagorujko L. & Plotnikov, Y. (2019). Mobil'ne navchannja migrantiv: proekty pidtrymky. [Mobile training of migrants: support projects]. Zbirnyk tez II Mizhnarodnoi' naukovopraktychnoi' konferencii' [Proceedings of II International Scientific and Practical Conference], Chernihiv, 81-83.
- Awumbila, M., Badasu, D., & Teye, J. (Eds.). (2018). *Migration in a Globalizing World: Perspectives from Ghana*. Legon-Accra, Ghana: Sub-Saharan
- Bauböck, R. (2003). Public Culture in Societies of Immigration. In R. Sackmann, T. Faist, and B. Peters (Eds.), *Identity and Integration. Migrants in Western Europe* (pp. 37-57). Ashgate: Avebury.
- Braun, M. (2010). Foreign Language Proficiency of Intra-European Migrants: A Multilevel Analysis. *European Sociological Review, 26*(5), 603-617.
- Beacco J.-C., Little, D., Hedges, Ch. (2014). *Linguistic Integration of Adult Migrants* (Guide to Policy Development and Implementation). Council of Europe.
- Brell, C., Dustmann, C., & Preston, I. (2020). The Labor Market Integration of Refugee Migrants in High-Income Countries. *The Journal of Economic Perspectives, 34*(1), 94-121. doi:10.2307/26873531
- British Council (n.d.). *Migrants and Refugees in Education: A Toolkit for Teachers*. Web page. Retrieved from <https://www.futurelearn.com/courses/migrants-and-refugees-in-education>
- Causes and Consequences of Socio-Cultural Integration Processes among New Immigrants in Europe (Info) (2020). Project description. Retrieved from: <https://www.uni-goettingen.de/de/153336.html>
- Cingolani, P. (2004). The Amazing Familiarity of the City. Places, Journeys and Discourses of Nigerian Migrants in Turin and Their Transnational Connections. *Conference: Pathways of Immigration in Europe*, Università di Trento.
- Clark, K., & Drinkwater, S. (2008). The labour-market performance of recent migrants. *Oxford Review of Economic Policy, 24*(3), 495-516.

- Council of Europe (n.d). Linguistic Integration of Adult Migrants. Strasbourg. Retrieved from <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680494487>
- Dirim, I. & Auer, P. (2004). *Türkisch sprechen nicht nur die Türken – über die Unschärfebeziehung zwischen Sprache und Ethnie in Deutschland*. Berlin: de Gruyter.
- Education for All (1985). *The Report of the Committee of Inquiry into the Education of Children from Ethnic Minority Groups*. London: Her Majesty's Stationary Office. Retrieved from <http://www.educationengland.org.uk/documents/swann/swann1985.html#00>
- European Migrant Advisory Board (2019). *Ask the People (a Consultation of Migrants and Refugees)*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/futurium/en/inclusion-migrants-and-refugees/ask-people-consultation-report-european-migrant-advisory-board>
- Gomolla, M. & Radtke, F. (2002). *Institutionelle Diskriminierung. Die Herstellung ethnischer Differenz in der Schule*. Opladen: Leske & Budrich.
- Kristen, C., Mühlau, P., & Schacht, D. (2016). Language acquisition of recently arrived immigrants in England, Germany, Ireland, and the Netherlands. *Ethnicities*, 16(2), 180-212. <https://doi.org/10.1177/1468796815616157>
- BBC. (n.d.) Languages Across Europe. Website. Retrieved from http://www.bbc.co.uk/languages/european_languages/countries/switzerland.shtml
- Martiniello, M. (2004). The Many Dimensions of Belgian Diversity. *Diversité Canadienne*, 3, 43-46.
- Mehlem, U., & U. Maas (2003). Schriftkulturelle Ressourcen und Barrieren bei marokkanischen Kindern in Deutschland. Vol. I. *IMIS. Materialien zur Migrationsforschung*. Osnabrück.
- Nohl, A., Schittenhelm, K., Schmidtke, O., & Weiß, A. (2014). Highly Skilled Migrants: A Puzzling Socioeconomic Reality and a Challenge to Migration Research. In *Work in Transition: Cultural Capital and Highly Skilled Migrants' Passages into the Labour Market* (pp. 3-22). Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press
- Reich, H. (2001). Sprache und Integration. In K. Bade (Ed.), *Integration und Illegalität in Deutschland* (pp. 41-50). Osnabrück: Rat für Migration e. V.
- Rutter, J. (2015). *Moving up and getting on: Migration, integration and social cohesion in the UK*. Bristol, UK; Chicago, IL, USA: Bristol University Press. doi:10.2307/j.ctt1t892bv
- Spencer, S. 2004. *The Politics of Migration: Managing Opportunity, Conflict and Change*. Oxford: Blackwell.
- Vertovec, S., & Wessendorf, S. (2006). Cultural, Religious and Linguistic Diversity in Europe: An Overview of Issues and Trends. In Penninx R., Berger M., & Kraal K. (Eds.), *The Dynamics of International Migration and Settlement in Europe: A State of the Art* (pp. 171-200). Amsterdam: Amsterdam University Press. doi:10.2307/j.ctt45kdw5.9
- Westin, C. (2000). The effectiveness of settlement and integration policies towards immigrants and their descendants in Sweden. *International Migration Papers* 34. Geneva: ILO.
- World Atlas (n.d) *Europe Countries And Regions*. Website. Retrieved from: <https://www.worldatlas.com/articles/the-four-european-regions-as-defined-by-the-united-nations-geoscheme-for-europe.html>